

41**SDĚLENÍ****Ministerstva zahraničních věcí**

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 27. listopadu 2008 byl ve Štrasburku otevřen k podpisu Dodatkový protokol k Úmluvě o lidských právech a biomedicíně o genetickém testování pro zdravotní účely¹⁾.

Jménem České republiky byl Dodatkový protokol podepsán ve Štrasburku dne 24. října 2017.

S Dodatkovým protokolem vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky jej ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Dodatkového protokolu, dne 16. května 2019.

Dodatkový protokol vstoupil v platnost na základě svého článku 25 odst. 1 dne 1. července 2018. Pro Českou republiku vstoupí v platnost podle odstavce 2 téhož článku dne 1. září 2019.

Anglické znění Dodatkového protokolu a jeho překlad do českého jazyka se vyhláší současně.

¹⁾ Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně, otevřená k podpisu v Oviedu dne 4. dubna 1997, byla vyhlášena pod č. 96/2001 Sb. m. s.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

*Council of Europe Treaty Series - No. 203***ADDITIONAL PROTOCOL****TO THE CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND BIOMEDICINE, CONCERNING
GENETIC TESTING FOR HEALTH PURPOSES*****Strasbourg, 27.XI.2008**

* The Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community entered into force on 1 December 2009. As a consequence, as from that date, any reference to the European Economic Community shall be read as the European Union.

Preamble

The member States of the Council of Europe, the other States and the European Community, signatories to this Additional Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine (hereinafter referred to as “the Convention on Human Rights and Biomedicine”, ETS No. 164),

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its members and that one of the methods by which this aim is pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Considering that the aim of the Convention on Human Rights and Biomedicine, as defined in Article 1, is to protect the dignity and identity of all human beings and guarantee everyone, without discrimination, respect for their integrity and other rights and fundamental freedoms with regard to the application of biology and medicine;

Bearing in mind the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108) of 28 January 1981;

Bearing in mind the work carried out by other intergovernmental organisations, in particular the Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights, endorsed by the General Assembly of the United Nations on 9 December 1998;

Recalling that the human genome is shared by all human beings, thereby forming a mutual bond between them while slight variations contribute to the individuality of each human being;

Stressing the particular bond that exists between members of the same family;

Considering that progress in medical science can contribute to saving lives and improving their quality;

Acknowledging the benefit of genetics, in particular genetic testing, in the field of health;

Considering that genetic services in the field of health form an integral part of the health services offered to the population and recalling the importance of taking appropriate measures, taking into account health needs and available resources, with a view to providing equitable access to genetic services of appropriate quality;

Aware also of the concerns that exist regarding possible improper use of genetic testing, in particular of the information generated thereby;

Reaffirming the fundamental principle of respect for human dignity and the prohibition of all forms of discrimination, in particular those based on genetic characteristics;

Taking into account national and international professional standards in the field of genetic services and the previous work of the Committee of Ministers and the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in this field;

Resolving to take such measures as are necessary to safeguard human dignity and the fundamental rights and freedoms of the individual with regard to genetic testing for health purposes,

Have agreed as follows:

Chapter I – Object and scope

Article 1 – Object and purpose

Parties to this Protocol shall protect the dignity and identity of all human beings and guarantee everyone, without discrimination, respect for their integrity and other rights and fundamental freedoms with regard to the tests to which this Protocol applies in accordance with Article 2.

Article 2 – Scope

1. This Protocol applies to tests, which are carried out for health purposes, involving analysis of biological samples of human origin and aiming specifically to identify the genetic characteristics of a person which are inherited or acquired during early prenatal development (hereinafter referred to as “genetic tests”).
2. This Protocol does not apply:
 - a. to genetic tests carried out on the human embryo or foetus;
 - b. to genetic tests carried out for research purposes.
3. For the purposes of paragraph 1:
 - a. “analysis” refers to:
 - i. chromosomal analysis,
 - ii. DNA or RNA analysis,
 - iii. analysis of any other element enabling information to be obtained which is equivalent to that obtained with the methods referred to in sub-paragraphs a.i. and a.ii.;
 - b. “biological samples” refers to:
 - i. biological materials removed for the purpose of the test concerned,
 - ii. biological materials previously removed for another purpose.

Chapter II – General provisions

Article 3 – Primacy of the human being

The interests and welfare of the human being concerned by genetic tests covered by this Protocol shall prevail over the sole interest of society or science.

Article 4 – Non-discrimination and non-stigmatisation

1. Any form of discrimination against a person, either as an individual or as a member of a group on grounds of his or her genetic heritage is prohibited.
2. Appropriate measures shall be taken in order to prevent stigmatisation of persons or groups in relation to genetic characteristics.

Chapter III – Genetic services

Article 5 – Quality of genetic services

Parties shall take the necessary measures to ensure that genetic services are of appropriate quality. In particular, they shall see to it that:

- a. genetic tests meet generally accepted criteria of scientific validity and clinical validity;
- b. a quality assurance programme is implemented in each laboratory and that laboratories are subject to regular monitoring;
- c. persons providing genetic services have appropriate qualifications to enable them to perform their role in accordance with professional obligations and standards.

Article 6 – Clinical utility

Clinical utility of a genetic test shall be an essential criterion for deciding to offer this test to a person or a group of persons.

Article 7 – Individualised supervision

1. A genetic test for health purposes may only be performed under individualised medical supervision.
2. Exceptions to the general rule referred to in paragraph 1 may be allowed by a Party, subject to appropriate measures being provided, taking into account the way the test will be carried out, to give effect to the other provisions of this Protocol.

However, such an exception may not be made with regard to genetic tests with important implications for the health of the persons concerned or members of their family or with important implications concerning procreation choices.

Chapter IV – Information, genetic counselling and consent

Article 8 – Information and genetic counselling

1. When a genetic test is envisaged, the person concerned shall be provided with prior appropriate information in particular on the purpose and the nature of the test, as well as the implications of its results.
2. For predictive genetic tests as referred to in Article 12 of the Convention on Human Rights and Biomedicine, appropriate genetic counselling shall also be available for the person concerned.

The tests concerned are:

- tests predictive of a monogenic disease,
- tests serving to detect a genetic predisposition or genetic susceptibility to a disease,
- tests serving to identify the subject as a healthy carrier of a gene responsible for a disease.

The form and extent of this genetic counselling shall be defined according to the implications of the results of the test and their significance for the person or the members of his or her family, including possible implications concerning procreation choices.

Genetic counselling shall be given in a non-directive manner.

Article 9 – Consent

1. A genetic test may only be carried out after the person concerned has given free and informed consent to it.

Consent to tests referred to in Article 8, paragraph 2, shall be documented.

2. The person concerned may freely withdraw consent at any time.

Chapter V – Persons not able to consent

Article 10 – Protection of persons not able to consent

Subject to Article 13 of this Protocol, a genetic test on a person who does not have the capacity to consent may only be carried out for his or her direct benefit.

Where, according to law, a minor does not have the capacity to consent, a genetic test on this person shall be deferred until attainment of such capacity unless that delay would be detrimental to his or her health or well-being.

Article 11 – Information prior to authorisation, genetic counselling and support

1. When a genetic test is envisaged in respect of a person not able to consent, the person, authority or body whose authorisation is required shall be provided with prior appropriate information in particular with regard to the purpose and the nature of the test, as well as the implications of its results.

Appropriate prior information shall also be provided to the person not able to consent in respect of whom the test is envisaged, to the extent of his or her capacity to understand.

A qualified person shall be available to answer possible questions by the person, authority or body whose authorisation is required, and, if appropriate, the person in respect of whom the test is envisaged.

2. The provisions of Article 8, paragraph 2, shall apply in the case of persons not able to consent to the extent of their capacity to understand.

Where relevant, appropriate support shall be available for the person whose authorisation is required.

Article 12 – Authorisation

1. Where, according to law, a minor does not have the capacity to consent to a genetic test, that test may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

The opinion of the minor shall be taken into consideration as an increasingly determining factor in proportion to his or her age and degree of maturity.

2. Where, according to law, an adult does not have the capacity to consent to a genetic test because of a mental disability, a disease or for similar reasons, that test may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

Wishes relating to a genetic test expressed previously by an adult at a time where he or she had capacity to consent shall be taken into account.

The individual concerned shall, to the extent of his or her capacity to understand, take part in the authorisation procedure.

3. Authorisation to tests referred to in Article 8, paragraph 2, shall be documented.
4. The authorisation referred to in paragraphs 1 and 2 above may be withdrawn at any time in the best interests of the person concerned.

Chapter VI – Tests for the benefit of family members

Article 13 – Tests on persons not able to consent

Exceptionally, and by derogation from the provisions of Article 6, paragraph 1, of the Convention on Human Rights and Biomedicine and of Article 10 of this Protocol, the law may allow a genetic test to be carried out, for the benefit of family members, on a person who does not have the capacity to consent, if the following conditions are met:

- a. the purpose of the test is to allow the family member(s) concerned to obtain a preventive, diagnostic or therapeutic benefit that has been independently evaluated as important for their health, or to allow them to make an informed choice with respect to procreation;
- b. the benefit envisaged cannot be obtained without carrying out this test;
- c. the risk and burden of the intervention are minimal for the person who is undergoing the test;
- d. the expected benefit has been independently evaluated as substantially outweighing the risk for private life that may arise from the collection, processing or communication of the results of the test;
- e. the authorisation of the representative of the person not able to consent, or an authority or a person or body provided for by law has been given;
- f. the person not able to consent shall, in proportion to his or her capacity to understand and degree of maturity, take part in the authorisation procedure. The test shall not be carried out if this person objects to it.

Article 14 – Tests on biological materials when it is not possible to contact the person concerned

When it is not possible, with reasonable efforts, to contact a person for a genetic test for the benefit of his or her family member(s) on his or her biological material previously removed for another purpose, the law may allow the test to be carried out in accordance with the principle of proportionality, where the expected benefit cannot be otherwise obtained and where the test cannot be deferred.

Provisions shall be made, in accordance with Article 22 of the Convention on Human Rights and Biomedicine, for the case where the person concerned has expressly opposed such test.

Article 15 – Tests on deceased persons

A genetic test for the benefit of other family members may be carried out on biological samples:

- removed from the body of a deceased person, or
- removed, when he or she was alive, from a person now deceased, only if the consent or authorisation required by law has been obtained.

Chapter VII – Private life and right to information

Article 16 – Respect for private life and right to information

1. Everyone has the right to respect for his or her private life, in particular to protection of his or her personal data derived from a genetic test.
2. Everyone undergoing a genetic test is entitled to know any information collected about his or her health derived from this test.

The conclusions drawn from the test shall be accessible to the person concerned in a comprehensible form.

3. The wish of a person not to be informed shall be respected.
4. In exceptional cases, restrictions may be placed by law on the exercise of the rights contained in paragraphs 2 and 3 above in the interests of the person concerned.

Article 17 – Biological samples

Biological samples referred to in Article 2 shall only be used and stored in such conditions as to ensure their security and the confidentiality of the information which can be obtained therefrom.

Article 18 – Information relevant to family members

Where the results of a genetic test undertaken on a person can be relevant to the health of other family members, the person tested shall be informed.

Chapter VIII – Genetic screening programmes for health purposes

Article 19 – Genetic screening programmes for health purposes

A health screening programme involving the use of genetic tests may only be implemented if it has been approved by the competent body. This approval may only be given after independent evaluation of its ethical acceptability and fulfilment of the following specific conditions:

- a. the programme is recognised for its health relevance for the whole population or section of population concerned;
- b. the scientific validity and effectiveness of the programme have been established;
- c. appropriate preventive or treatment measures in respect of the disease or disorder which is the subject of the screening, are available to the persons concerned;
- d. appropriate measures are provided to ensure equitable access to the programme;
- e. the programme provides measures to adequately inform the population or section of population concerned of the existence, purposes and means of accessing the screening programme as well as the voluntary nature of participation in it.

Chapter IX – Public information Article 20 – Public information

Parties shall take appropriate measures to facilitate access for the public to objective general information on genetic tests, including their nature and the potential implications of their results.

Chapter X – Relation between this Protocol and other provisions and re-examination of the Protocol**Article 21 – Relation between this Protocol and the Convention**

As between the Parties, the provisions of Articles 1 to 20 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention on Human Rights and Biomedicine, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 22 – Wider protection

None of the provisions of this Protocol shall be interpreted as limiting or otherwise affecting the possibility for a Party to grant persons concerned by genetic testing for health purposes a wider measure of protection than is stipulated in this Protocol.

Article 23 – Re-examination of the Protocol

In order to monitor scientific developments, the present Protocol shall be examined within the Committee referred to in Article 32 of the Convention on Human Rights and Biomedicine no later than five years from the entry into force of this Protocol and thereafter at such intervals as the Committee may determine.

Chapter XI – Final clauses**Article 24 – Signature and ratification**

This Protocol shall be open for signature by Signatories to the Convention on Human Rights and Biomedicine. It is subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously or simultaneously ratified, accepted or approved the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 25 – Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five States, including at least four member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 24.

2. In respect of any Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 26 – Accession

1. After the entry into force of this Protocol, any State which has acceded to the Convention on Human Rights and Biomedicine may also accede to this Protocol.
2. Accession shall be effected by the deposit with the Secretary General of the Council of Europe of an instrument of accession which shall take effect on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of its deposit.

Article 27 – Denunciation

1. Any Party may at any time denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 28 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Community, any Signatory, any Party and any other State which has been invited to accede to the Convention on Human Rights and Biomedicine of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 25 and 26;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 27th day of November 2008, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol, to any State invited to accede to the Convention on Human Rights and Biomedicine and to the European Community.

PŘEKLAD

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Úmluva Rady Evropy č. 203

DODATKOVÝ PROTOKOL
K ÚMLUVĚ O LIDSKÝCH PRÁVECH A BIOMEDICÍNĚ
O GENETICKÉM TESTOVÁNÍ PRO ZDRAVOTNÍ ÚČELY*

Štrasburk, 27. listopadu 2008

* Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009. V důsledku toho je od tohoto data Evropské hospodářské společenství v každé zmínce chápáno jako Evropská Unie.

Preamble

Členské státy Rady Evropy, další státy a Evropské společenství, signatáři tohoto Dodatkového protokolu k Úmluvě na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (níže uváděná jako „Úmluva o lidských právech a biomedicíně“, ETS č. 164),

majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy a že jednou z metod, jak lze tohoto cíle dosáhnout, je zachování a další uplatňování lidských práv a základních svobod;

majíce na zřeteli, že cíl Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, jak je vymezen v článku 1, je chránit důstojnost a svébytnost všech lidských bytostí a každému bez diskriminace zaručit úctu k integritě jeho bytosti a ostatní práva a základní svobody při aplikaci biologie a medicíny;

berouce v úvahu Úmluvu na ochranu osob při automatickém zpracovávání osobních dat (ETS č. 108) ze dne 28. ledna 1981;

berouce v úvahu práci vykonanou jinými mezivládními organizacemi, především Mezinárodní deklaraci o lidském genomu a lidských právech schválenou Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 9. prosince 1998;

připomínající, že lidský genom je společný všem lidským bytostem a utváří vzájemné pouto mezi lidskými bytostmi, zatímco nepatrné obměny přispívají k jedinečnosti každé lidské bytosti;

zdůrazňující zvláštní pouto, které existuje mezi členy stejné rodiny;

majíce na zřeteli, že pokrok v lékařských vědách přispívá k záchraně životů a ke zlepšování jejich kvality;

potvrzující přínos genetiky, zvláště genetického testování, v oblasti zdraví;

majíce na zřeteli, že genetické služby v oblasti zdraví tvoří nedílnou součást zdravotních služeb poskytovaných populaci, a připomínající význam přijímání vhodných opatření za účelem poskytování rovného přístupu ke genetickým službám příslušné kvality, berouce v úvahu zdravotní potřeby a dostupné zdroje,

vědomy si rovněž obav plynoucích z možného zneužití genetického testování, zvláště pak informací s jeho pomocí získaných;

znovu potvrzující základní princip respektování lidské důstojnosti a zákaz všech forem diskriminace, zvláště těch, které jsou založeny na genetických charakteristikách;

berouce v úvahu národní a mezinárodní profesní standardy v oblasti genetických služeb a předchozí práci Výboru ministrů a Parlamentního shromáždění Rady Evropy v této oblasti;

rozhodnuty přijímat taková opatření, která jsou nezbytná pro ochranu lidské důstojnosti a základních práv a svobod jedince při genetickém testování pro zdravotní účely;

se dohodly na následujícím

Kapitola I – Předmět a účel

Článek 1 – Předmět a účel

Strany Protokolu budou chránit důstojnost a svébytnost všech lidských bytostí a každému bez diskriminace zaručí úctu k integritě jeho bytosti a ostatní práva a základní svobody při testech, na které se vztahuje tento Protokol v souladu s článkem 2.

Článek 2 – Rozsah

1. Tento Protokol se vztahuje na testy prováděné pro zdravotní účely, které zahrnují analýzu vzorků lidského původu, a mají za cíl především identifikovat genetické charakteristiky osoby, dědičné nebo získané během raného prenatálního vývoje (dále jen „genetické testy“)
2. Tento Protokol se nevztahuje na:
 - a genetické testy prováděné na lidských embryích a plodech;
 - b genetické testy prováděné pro výzkumné účely.
3. Pro účely odstavce 1 se:
 - a označení „analýza“ vztahuje na:
 - i chromozomální analýzu,
 - ii analýzu DNA nebo RNA;
 - iii analýzu jakéhokoli jiného prvku, umožňující získat informace rovnocenné těm, které jsou získávány metodami uvedenými v pododstavcích a.i. a a.ii.;
 - b označení „biologické vzorky“ se vztahuje na:
 - i biologické materiály odebrané za účelem příslušného testu,
 - ii biologické materiály dříve odebrané za jiným účelem.

Kapitola II – Obecná ustanovení

Článek 3 – Nadřazenost lidské bytosti

Zájmy a blaho lidské bytosti účastníků se genetických testů, jež se vztahují k tomuto Protokolu, jsou nadřazeny zájmům společnosti nebo vědy.

Článek 4 - Nediskriminace a nestigmatizace

1. Jakákoli forma diskriminace vůči osobě, ať už jako jedinci nebo jako členu skupiny, na základě genetické dědičnosti je zakázána.
2. Musí být učiněna příslušná opatření, jejichž cílem je předcházet stigmatizaci osob nebo skupin na základě genetických charakteristik.

Kapitola III – Genetické služby

Článek 5 – Kvalita genetických služeb

Smluvní strany musí přijmout nezbytná opatření k zajištění náležité kvality genetických služeb.

Především musí dohlédnout, aby:

- a genetické testy obecně splňovaly přijatá kritéria vědecké a klinické platnosti;
- b v každé laboratoři byl implementován program zajištění kvality a tyto laboratoře byly předmětem pravidelného monitorování,
- c osoby poskytující genetické služby měly příslušnou kvalifikaci, která jim umožní, aby svou roli vykonávaly v souladu s profesními povinnostmi a standardy.

Článek 6 – Klinický přínos

Klinický přínos genetického testu musí být hlavním kritériem při rozhodování o jeho provedení na jedinci nebo skupině osob.

Článek 7 – Individualizovaný dohled

1. Genetický test pro zdravotní účely lze provést pouze pod individualizovaným lékařským dohledem.
2. Výjimky z obecných pravidel uvedených v odstavci 1 mohou být povoleny smluvní stranou tak, aby mohla být uvedena v platnost jiná ustanovení Protokolu, za podmínky, že budou učiněna odpovídající opatření beroucí v úvahu způsob, jakým je test prováděn.

Tato výjimka však nesmí být učiněna, pokud se jedná o genetické testy mající vážný dopad na zdraví dotyčných osob nebo členů jejich rodiny nebo mající vážný dopad na reprodukční volby.

Kapitola IV – Informace, genetické poradenství, souhlas

Článek 8 – Informace a genetické poradenství

1. Pokud se uvažuje o provedení genetického testu, musí být dotyčné osobě s předstihem poskytnuty odpovídající informace, a to především o účelu a povaze testu a o významu jeho výsledků.
2. Při prediktivních genetických testech uvedených v článku 12 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně musí být dotyčné osobě k dispozici odpovídající genetické poradenství.

Toto se týká následujících testů:

- testy predikující monogenní onemocnění,
- testy sloužící k odhalení genetických predispozic nebo genetické vnímavosti k výskytu onemocnění,
- testy sloužící k identifikaci zdravého nosiče genu odpovědného za onemocnění.

Forma a rozsah tohoto genetického poradenství musí být definovány v souladu s dopady výsledků testu a jejich významem pro jedince nebo členy jeho rodiny, včetně možných dopadů týkajících se reprodukční volby.

Genetické poradenství musí být poskytováno nedirektivním způsobem.

Článek 9 – Souhlas

1. Genetický test lze provádět pouze poté, co dotyčná osoba vyslovila s tímto svobodný a informovaný souhlas.

Souhlas s testy uvedenými v článku 8, odstavci 2 musí být zdokumentován.

2. Dotyčná osoba může kdykoliv svobodně souhlas odvolat.

Kapitola V – Osoby neschopné vyslovit souhlas

Článek 10 – Ochrana osob neschopných vyslovit souhlas

Pod podmínkou článku 13 tohoto Protokolu lze genetický test provádět na osobě, která není schopna vyslovit souhlas, pouze pro její přímý prospěch.

Tam, kde nezletilý nemá podle zákona způsobilost vyslovit souhlas, musí být genetický test na jeho osobě odložen do doby, kdy dosáhne způsobilosti, vyjma případů, kde by případný odklad znamenal zhoršení zdravotního stavu nebo negativně ovlivnil blahobyt dotčené osoby.

Článek 11 – Informace před zmocněným souhlasem, genetické poradenství a podpora

1. Při genetickém testu, který má být proveden na osobě neschopné vyslovit souhlas, musí být osobě, orgánu nebo instituci, jejichž souhlas je k provedení testu vyžadován, poskytnuty odpovídající předběžné informace, především ohledně účelu a povahy testu a dopadů jeho výsledků.

Odpovídající předběžné informace musí být poskytnuty také osobě neschopné vyslovit souhlas, které se zamýšlený test týká, a to v rozsahu její schopnosti porozumět.

K dispozici musí být kvalifikovaná osoba, která odpoví na případné otázky osoby, orgánu nebo instituce, od které je požadován souhlas, a kde je to vhodné, také dotazy ze strany osoby, které se zamýšlený test týká.

2. Ustanovení článku 8, odstavce 2 musí platit v případě osob neschopných vyslovit souhlas v rozsahu jejich schopnosti porozumět.

V relevantních případech musí být osobám, jejichž souhlas je pro provedení testu vyžadován, poskytnuta odpovídající podpora.

Článek 12 – Informovaný souhlas

1. Tam, kde nezletilá osoba nemá podle zákona způsobilost vyslovit souhlas s genetickým testem, lze test provést pouze se souhlasem jejího zákonného zástupce nebo orgánu nebo osoby nebo instituce stanovené zákonem.

Názor nezletilé osoby musí být brán v úvahu a to do míry rostoucí v poměru k věku a stupně vyspělosti dotčené osoby.

2. Tam, kde dospělá osoba nemá podle zákona způsobilost vyslovit souhlas s genetickým testem z důvodu duševní nezpůsobilosti, nemoci nebo podobných důvodů, lze test provést pouze se souhlasem jejího zákonného zástupce nebo orgánu nebo osoby nebo instituce stanovené zákonem.

V úvahu musí být brána přání týkající se genetického testu vyjádřená dospělou osobou v době, kdy byla schopna vyslovit souhlas.

Dotyčná osoba musí být v rozsahu své schopnosti porozumět zahrnuta do schvalovacího procesu.

3. Zmocněný souhlas s testy uvedenými v článku 8, odstavci 2 musí být zdokumentován.
4. Zmocněný souhlas výše uvedený v odstavcích 1 a 2 lze v nejlepším zájmu dotčené osoby kdykoliv odvolat.

Kapitola VI – Testy ve prospěch členů rodiny

Článek 13 – Testy na osobách neschopných vyslovit souhlas

Výjimečně, v rozporu s ustanovením článku 6, odstavce 1 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně a článku 10 tohoto Protokolu, může zákon povolit provést genetický test na osobě, která není schopna vyslovit souhlas, ve prospěch členů rodiny při splnění následujících podmínek:

- a účelem testu je umožnit dotyčným členům rodiny získat preventivní, diagnostický nebo léčebný prospěch, který byl nezávisle zhodnocen jako důležitý pro jejich zdraví, nebo jim umožnit informovanou reprodukční volbu;
- b předpokládaný prospěch nelze získat bez provedení testu;
- c riziko a zátěž zákroku jsou pro testovanou osobu minimální;
- d očekávaný prospěch byl nezávisle vyhodnocen a jeho přínos výrazně převažuje nad rizikem pro osobní život, jež může vyplynout ze shromažďování, zpracovávání a předávání výsledků testu;
- e byl dán souhlas zákonného zástupce osoby neschopné vyslovit souhlas nebo orgánu nebo osoby nebo instituce stanovené zákonem;
- f osoba neschopná vyslovit souhlas musí být v rozsahu odpovídajícími její schopnosti a stupni vyspělosti zahrnuta do schvalovacího procesu. Pokud dotčená osoba s testem nesouhlasí, nesmí být tento proveden.

Článek 14 – Testy na biologických materiálech v případech, kdy není možné kontaktovat dotyčnou osobu

Kde není možné ani po vynaložení odpovídajícího úsilí kontaktovat osobu, u níž má být proveden genetický test ve prospěch členů její rodiny, a to na jejím biologickém materiálu dříve odebraném k jinému účelu, může být zákonem povoleno provést test v souladu s principem proporcionality, pokud nelze očekávaný prospěch získat jiným způsobem a pokud nemůže být test odložen.

V souladu s článkem 22 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně musí být učiněna opatření v případě, kdy dotyčná osoba v minulosti jasně projevila nesouhlas s testem.

Článek 15 – Testy na zemřelých osobách

Genetický test ve prospěch jiných členů rodiny lze provádět na biologických vzorcích:

- odebraných z těla zemřelé osoby;
- odebraných od osoby nyní zemřelé v době, kdy žila;

a to pouze v případech, kdy byl získán souhlas nebo zmocněný souhlas požadovaný zákonem.

Kapitola VII – Osobní život a právo na informace

Článek 16 – Úcta k osobnímu životu a právo na informace

1. Každý má právo na úctu ke svému osobnímu životu, zvláště na ochranu osobních dat odvozených z genetického testu.
2. Každý, kdo podstupuje genetický test, je oprávněn znát jakékoli informace shromažďované o jeho zdraví odvozené z tohoto testu.

Závěry získané z testu musí být dotyčné osobě dostupné ve srozumitelné formě.

3. Musí být respektováno přání osoby nebýt informována.
4. Ve výjimečných případech může zákon v zájmu dotyčné osoby stanovit omezení při uplatňování práv obsažených ve výše uvedených odstavcích 2 a 3.

Článek 17 – Biologické vzorky

Biologické vzorky uvedené v článku 2 musí být používány a shromažďovány pouze za podmínek zajišťujících ochranu a důvěrnost informací, které mohou být takto získány.

Článek 18 – Informace závažné pro členy rodiny

V případě, že výsledky prováděného genetického testu mohou mít závažný dopad na zdraví členů rodiny testované osoby, musí o tomto být testovaná osoba informována.

Kapitola VIII – Programy genetického screeningu pro zdravotní účely

Článek 19 – Programy genetického screeningu pro zdravotní účely

Program zdravotního screeningu zahrnující využití genetických testů lze realizovat jen tehdy, pokud byl schválen kompetentním orgánem. Tento souhlas lze udělit pouze po nezávislém zhodnocení jeho etické přijatelnosti a po splnění následujících specifických podmínek:

- a program je uznáván pro svou významnost pro zdraví celé populace nebo části dotčené populace;
- b byla potvrzena vědecká odůvodněnost a účinnost programu;
- c dotyčným osobám jsou k dispozici vhodná preventivní a léčebná opatření v souvislosti s nemocí nebo poruchou, která je screeningem zjišťována;
- d jsou prováděna vhodná opatření k zajištění spravedlivého přístupu k programu;
- e v rámci programu je zajištěna dostatečná informovanost populace nebo dotčené části populace o existenci a cílech screeningového programu a o možnostech přístupu k němu a o dobrovolné povaze účasti v programu.

Kapitola IX - Veřejné informace

Článek 20 – Veřejné informace

Smluvní strany učiní příslušná opatření k usnadnění přístupu veřejnosti k objektivním obecným informacím o genetických testech, včetně informací o jejich povaze a možných dopadech jejich výsledků.

Kapitola X – Vztah tohoto Protokolu k jiným ustanovením a přezkoumání Protokolu

Článek 21 – Vztah tohoto Protokolu k Úmluvě

Pokud se týče smluvních stran, budou ustanovení článku 1 až 20 tohoto Protokolu považována za doplňující články Úmluvy o lidských právech a biomedicině, přičemž všechna ustanovení této Úmluvy budou platit shodně.

Článek 22 – Širší ochrana

Žádné z ustanovení tohoto Protokolu nelze vykládat jako omezující či jinak ovlivňující smluvní strany při možnosti poskytnout osobám účastnícím se genetického testování pro zdravotní účely větší právní ochranu, než je stanoveno tímto Protokolem.

Článek 23 – Přezkoumání Protokolu

Za účelem monitorování vědeckého vývoje bude stávající Protokol přezkoumán ve Výboru uvedeném v článku 32 Úmluvy o lidských právech a biomedicině do pěti let od vstupu Protokolu v platnost a poté v intervalech stanovených Výborem.

Kapitola XI – Závěrečná ustanovení

Článek 24 – Podpis a ratifikace

Tento Protokol je otevřen k podpisu signatářům Úmluvy o lidských právech a biomedicině. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Signatář nemůže ratifikovat, přijmout nebo schválit Protokol, aniž by již dříve nebo současně s ním ratifikoval, přijal nebo schválil Úmluvu. Ratifikační listiny, doklady o přijetí nebo o schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 25 – Vstup v platnost

1. Tento Protokol vstoupí v platnost prvního dne měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data, ke kterému pět států, z toho alespoň čtyři členské státy Rady Evropy, vyjádří souhlas s tím, že budou vázány Protokolem v souladu s ustanoveními článku 24.

2. Pro každého signatáře, který následně vyjádří svůj souhlas být takto vázán, vstoupí Protokol v platnost první den měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od data uložení ratifikační listiny, dokladu o přijetí nebo o schválení.

Článek 26 – Přistoupení

1. Po vstupu v platnost tohoto Protokolu může každý stát, který přistoupil k Úmluvě o lidských právech a biomedicíně, přistoupit k tomuto Protokolu.
2. Přistoupení se uskuteční uložení dokladu o přistoupení u generálního tajemníka Rady Evropy a nabude účinnosti první den měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od data jeho uložení.

Článek 27 – Vypovězení

1. Každá strana Protokolu může kdykoliv vypovědět tento Protokol prostřednictvím oznámení adresovaného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.
2. Vypovězení nabude účinnosti první den měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data převzetí tohoto oznámení generálním tajemníkem.

Článek 28 - Oznámení

1. Generální tajemník Rady Evropy oznámí členským státům Rady Evropy, Evropskému společenství, všem signatářům, všem stranám Úmluvy o lidských právech a biomedicíně a všem ostatním státům, které byly pozvány, aby přistoupily k tomuto Protokolu:
 - a. každý nový podpis;
 - b. uložení každé ratifikační listiny, dokladu o přijetí, schválení nebo přístupu;
 - c. každé datum vstupu tohoto Protokolu v platnost podle článků 25 a 26;
 - d. jakýkoli jiný úkon, sdělení nebo oznámení související s tímto Protokolem.

Na důkaz toho níže podepsaní, řádně k tomu zmocnění, podepsali tento Protokol.

Ve Štrasburku, dne 27. listopadu 2008, v anglickém a francouzském jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie každému členskému státu Rady Evropy, nečlenským státům, které se zúčastnily přípravy tohoto Protokolu, a každému státu přizvanému k přístupu k Úmluvě o lidských právech a biomedicíně a Evropskému společenství.